

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

NÁSTROJE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE PRO VEŘEJNOU SPRÁVU

ČESKÁ 2030
REPUBLIKA

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Publikace Nástroje udržitelného rozvoje pro občanskou společnost vznikla v rámci projektu Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185.

Úřad vlády České republiky, Odbor pro udržitelný rozvoj

Autoři: Jan Hněvkovský, Milan Maděra

Redakce: Ondřej Charvát, Michaela Valentová

Grafika: Ondřej Holub

Elektronická verze: www.cr2030.cz

Milé čtenářky, milí čtenáři,

právě jste otevřeli publikaci pojednávající o nástrojích udržitelného rozvoje. Váš zájem o téma udržitelného rozvoje nás nesmírně těší a zavazuje zároveň. K dlouhodobé udržitelnosti České republiky, potažmo celého světa, může dojít, jen pokud se zapojí nejširší spektrum aktérů. Z toho důvodu jsme se při psaní této brožury snažili neustále myslet na čtenáře – potenciální aktéry, kteří mohou přispět k udržitelnému rozvoji. Jakým způsobem publikace vznikala a jak s ní nejlépe pracovat, vám popíšeme v následujících odstavcích.

Při přemýšlení o tom, jakým způsobem pojmem tuto publikaci, pro nás byla klíčová otázka: „Jak čtenářům přiblížit udržitelný rozvoj, aby jej mohli naplňovat v každodenním životě?“ Strategický rámec Česká republika 2030 na základě široké společenské debaty vytyčil směr, kterým se Česká republika musí k dlouhodobé udržitelnosti vydat. Sami jsme se ale přesvědčili, jak je někdy nesnadné představit si konkrétní aktivity, kterými bychom mohli k tomuto směru přispět. I díky tomu jsme se pro vás rozhodli vytvořit brožuru, která na jednom místě shromáždí nástroje (konkrétní aktivity), kterými můžete přispět k udržitelnějšímu fungování společnosti.

Aktéry jsme rozdělili do tří skupin: veřejná správa, soukromý sektor a občanská společnost a jednotlivci. Pro každou skupinu jsme vytvořili unikátní brožuru, jelikož nástroje pro veřejnou správu (nastavení pravidel), jednotlivce (každodenní spotřební rozhodování) a soukromý sektor (podnikatelské aktivity) se mohou výrazně lišit.

Česká republika 2030 definuje šest klíčových oblastí, které se dále dělí na 27 podoblastí. Z nich jsme vybrali ty, u nichž existují proveditelné nástroje, a jejich aplikaci vám popsali. Každá klíčová oblast je pokryta jedním až třemi nástroji.

V současném silně provázaném a velice komplexním světě není vůbec jednoduché určit dopady svých rozhodnutí. Zároveň si plně si uvědomujeme, že měnit systém pravidel nebo zaběhané zvyky vyžaduje značnou energii. Proto berete uvedené nástroje jako paletu možností, ze které si můžete některé vybrat a přispět tak k udržitelnějšímu způsobu života.

Protože jsme vás nechtěli zahltit dlouhými texty, zvolili jsme formát zhruba jedné stránky pro jeden nástroj. Některé popisy nástrojů jsou více samonosné, u dalších se jedná spíše o představení hlavní myšlenky. U všech nástrojů jsme uvedli odkazy na další zdroje, které vám s aplikací nástroje pomohou.

Za všechny občany České republiky vám děkujeme, že se o udržitelný rozvoj zajímáte, a přejeme vám inspirativní čtení.

Přehled oblastí, ke kterým v brožuře najdete nástroje:

Klíčová oblast 1: Lidé a společnost

Rodina a komunita

Práce

Nerovnosti

Klíčová oblast 2: Hospodářský model

Hospodářské instituce

Hospodaření se zdroji

Veřejné finance

Klíčová oblast 3: Odolné ekosystémy

Krajina a ekosystémové služby

Voda v krajině

Péče o půdu

Klíčová oblast 4: Obce a regiony

Adaptace na změnu klimatu

Regionální nerovnosti

Suburbanizace

Klíčová oblast 5: Globální rozvoj

Globální rozvoj

Klíčová oblast 6: Dobré vládnutí

Demokratičnost vládnutí

Dlouhodobá efektivita vládnutí

Rodina a komunita

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Společenské klima je vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky jsou minimalizovány

Zajímavost pro Vás:

Víte, že tzv. dětských skupin existuje v ČR již zhruba 600 s celkem pro víc než sedm tisíc dětí?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Podpora work-life balance

Co pro to může vaše obec udělat?

Obce a kraje mohou přispět k lepšímu sladování pracovního a osobního (života) poskytováním kvalitních a finančně dostupných veřejných služeb. Například nabídkou předškolní péče nebo poskytováním veřejně garantovaných služeb péče o závislé členy rodiny svých obyvatel.

Nejedná se jen o klasická předškolní zařízení, jako jsou mateřské školy a jesle. Nabídku mohou obce rozšířit o tzv. dětské skupiny či mikrojesle. Smysl dává i podpora neziskových organizací, například rodinných center a jejich rozvoj.

Dětské skupiny poskytují péči v menších skupinkách a mohou vycházet vstříc individuálním potřebám dětí. Zákonné podmínky poskytování péče jsou nastavené úměrně počtu dětí. Díky tomu jsou dostupné i pro poskytovatele, kteří nemohou naplnit zákonné požadavky mateřských škol. Tedy právě například malé obce nebo nestátní neziskové organizace.

Užitečné mohou být také školní družiny či podobná zařízení jako jsou Domy dětí a mládeže. Stejně jako nabídka finančně dostupných volnočasových kroužků, dětský koutek, či komunitní centrum s péčí o seniory.

Uvědomujeme si, že v mnoha obcích již takovéto věci fungují a slouží dobře místním obyvatelům. Nejde však jen o kvantitu, ale i kvalitu vzhledem ke konečnému uživateli.

Žádoucí by bylo totiž navíc rozšířit systematicky časovou dostupnost zařízení poskytujících péči o děti tak, aby uspokojila poptávku rodičů pracujících mimo klasickou pracovní dobu. Tedy těch, kteří pracují na směny nebo v atypických formách zaměstnání.

Co to vaší obci a místní komunitě přinese?

Cenově i místně dostupné a kvalitní služby péče o děti jsou jedním z významných nástrojů pro udržení kontaktu se zaměstnáním v době rodičovské dovolené. Pomáhají plynulému návratu rodičů na trh práce, a jsou tak klíčovým opatřením v oblasti sladování pracovního a rodinného života. Vedle pozitivního dopadu na zaměstnanost rodičů, pomáhají i zvyšování porodnosti.

Lepší možnosti rodičů pracovat se pozitivně podepíší na zvýšení ekonomické aktivity a zlepšení kupní síly obyvatel. Což podpoří podnikatelského prostředí a obecně kvalitu života místních obyvatel.

Zaváděním dětských skupin se mohou navíc vytvářet další pracovní místa pro pečující osoby, například pro ženy starší 50 let, které jsou ohroženou skupinou na trhu práce.

Zdroje, které vám s nástrojem pomohou:

Informační internetové stránky projektu dětských skupin i mikrojeslí:

<http://www.dsmpsv.cz/>,

<http://mikrojesle.mpsv.cz/>.

Práce

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Technologický a sociální rozvoj rozšiřují přístup k důstojné práci.

Zajímavost pro Vás:

Věděli jste, že v důsledku digitalizace střednědobě hrozí zánik zhruba třetiny pracovních míst? A zhruba osmina nově vznikne?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Bezplatné profesionální kariérové poradenství pro občany

Moderní svět práce klade na jedince stále se proměňující požadavky. Je pro něj typická potřeba komplexních znalostí, jejichž obsah se ovšem rychle proměňuje. Takovému tempu mnozí z nás nestačí, zejména ti hůře postavení - senioři a lidé středního věku lidé s nižším dosaženým vzděláním.

Proces digitalizace a robotizace způsobuje zánik profesí a naopak vznik nových. Pracovní specializace rychle zastarávají a lidé se chtě nechtě budou muset rozvíjet a vzdělávat celý život. Nebude nic neobvyklého, že člověk za svůj život vystřídá řadu povolání a bude podstupovat průběžnou a opakovanou rekvalifikaci.

První krokem tedy je, abychom byli schopní učit se stále něčemu novému. Specializace a tvrdé dovednosti zastarávají, ale ty měkké a přenositelné, jako je schopnost řešit problémy, samostatně se učit a pracovat v týmu nebo znalost cizích jazyků či práce s počítačem, jsou dobrým základem, na kterém bude možno vždy stavět. Nejde ale jen o trh práce, digitalizuje se společnost jako taková a pro orientaci v ní je třeba nových základních přenositelných dovedností.

Co pro to může vaše obec udělat?

Zajistit veřejně dostupné a bezplatné vzdělávání v základních dovednostech pro občany. Taková školení by měla být primárně zaměřena na starší a nízko kvalifikované. Vzdělávání by se mělo zaměřit na znalosti, které mohou uplatnit kdekoli. Například ekonomická gramotnost, právní povědomí, základní jazykové dovednosti a práce s moderními technologiemi.

Obce a kraje by mohly garantovat veřejnou službu bezplatného dlouhodobého kariérového poradenství. To by mělo být svým zaměřením odlišené od systému rekvalifikací Úřadu práce. Cílit by mělo na orientaci v měnícím se světě práce a bylo by zaměřené na uživatele v různých životních fázích. Součástí by měla lepší dostupnost kariérového poradenství na všech typech škol, u kterých obce a kraje jsou zřizovateli.

Co to vaší obci a místní komunitě přinese?

Osobní i profesní růst vašich obyvatel, větší profesní mobilitu i adaptabilitu na změny na trhu práce. Celoživotní vzdělávání funguje také jako prevence ohrožení chudobou, sociálním vyloučením a snižuje potenciálu sociálně-patologických jevů.

Zdroje, které vám s nástrojem pomohou:

Centrum kariérového poradenství v Národním ústavu pro vzdělávání:

<http://www.nuv.cz/p/ckp>.

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce

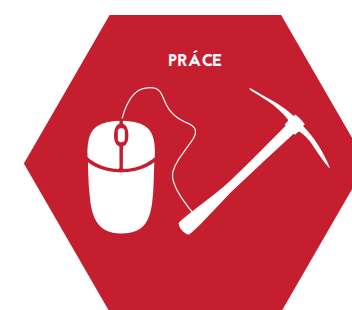
<http://www.infoabsolvent.cz/>.

Národní soustava kvalifikací - portál o soustavě celostátně uznávaných profesních kvalifikací v ČR:

<http://www.narodnikvalifikace.cz/>.

Centrální databáze kompetencí (dovedností) portálu MPSV Národní soustava povolání:

<http://kompetence.nsp.cz/>.

Nerovnosti

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Strukturální nerovnosti ve společnosti jsou nízké.

Zajímavost pro Vás:

Věděli jste, že v Česku bylo v roce 2018 v exekuci celkem 863 000 lidí, téměř 10 % populace starší 15 let?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: **Bezplatné profesionální právní, finanční a dluhové poradenství pro občany**

Mnoho občanů čelí exekuci, řada z nich má více než jednu exekuci a nacházejí se v tzv. dluhové pasti. V současnosti není právní pomoc v oblasti finančního a dluhového poradenství zcela etablovanou a standardně plošně poskytovanou sociální službou. Tohoto stavu využívají různé poradenské firmy, které přirozeně na skutečném řešení situace zadlužených lidí nemají zájem.

Co pro to může vaše obec udělat?

Řešením je významné posílení plošné poskytování bezplatného poradenství. Síť pomoci by měla vzniknout zejména v nejméně postižených regionech (severní Čechy, severní Morava a Slezsko). Obce a kraje by garantovaly bezplatné právní a dluhové poradenství pro obyvatele v nouzi.

Takovéto komplexní poradenství musí navazovat na sektor sociálních služeb tak, aby byla právní pomoc poskytnuta automaticky a včas. Řešením je zavádění dluhového poradenství v kombinaci s terénní sociální službou, včetně informování o možnosti jeho využití.

Můžete zřídit dluhovou poradnu financovanou z rozpočtu obce. Pokud je vaše obec menší a nemáte dostatek prostředků na služby dluhového poradenství, můžete situaci projednat s okolními obcemi a domluvit se na sdílení nákladů. Další možností, jak zajistit vašim občanům službu dluhového poradenství, je domluvit se na spolupráci s některou z nestátních neziskových organizací, které se dluhovým poradenstvím zabývají, a zřídit v obci její detašované pracoviště (výjezdní pobočku).

I tady platí, že nejdůležitější je primární prevence. Tedy vzdělávání na základních a středních školách a osvěta široké veřejnosti, zejména informování o rizicích půjček.

Základním předpokladem je zodpovědná politika obce ve vztahu k vlastním pohledávkám a systému poplatků (včasná a motivační intervence u pohledávek obce), efektivní spolupráce aktérů na místní úrovni, zákaz podomního prodeje a zákaz (nebo přísná regulace) hazardu v obci.

Co to vaší obci a místní komunitě přinese?

Snížení míry ohrožení chudobou a sociálním vyloučením i zvýšení soběstačnosti a aktivizace místních obyvatel. Jejich motivaci k legálnímu zaměstnání a růst zaměstnanosti. Motivaci místních dlužníků k aktivnímu jednání s věřiteli a snížení pohledávek obce. Snížení nákladů na výplatu sociálních dávek. Prevenci ztráty bydlení, kriminality a snížení potenciálu bezdomovectví. Snížení sociálního napětí.

Zdroje, které vám s nástrojem pomohou:

Agentura pro sociální začleňování – příručka pro obce: Dluhy:

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/prirucka>.

Přehledná statistika o počtu obyvatel v exekuci:

<http://mapaexekuci.cz/>.

Publikace MPSV Dluhové poradenství? Co a jak v několika krocích:

<https://www.mpsv.cz/cs/32743>.

Publikace Agentury pro sociální začleňování – metodika: Vytváření sítí dluhového poradenství:

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/vytvareni-siti-dluhoveho-poradenstvi-metodika-a-manual-dobrych-praxi>.

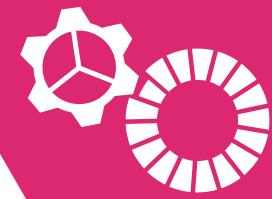
Portál MSp:

<https://insolvence.justice.cz/>.

Poradna při finanční tísni:

<https://www.financnitisen.cz/>.

Hospodářské instituce

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Česko má stabilní a dobře fungující instituce podporující hospodářský růst založený na výzkumu, vývoji a inovacích

Zajímavost pro Vás:

Víte, že v celosvětovém hodnocení konkurenceschopnosti (Global Competitiveness Index) je českým největším problémem efektivita veřejných institucí? Zatímco v celkovém hodnocení je Česko na 31. místě, v kvalitě institucí až na 54. místě.

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Alternativní způsoby managementu

V posledních dvaceti letech rostla česká ekonomika především díky přímým zahraničním investicím. Ty jsou ale pro další růst zřejmě vyčerpané. Pokud má být ekonomika dlouhodobě produktivní, musí její instituce podporovat podnikání s vysokou přidanou hodnotou. Úspěšnost hospodářského modelu nezávisí pouze na formálních institucích a pravidlech. Jejich efektivitu výrazně ovlivňuje způsob, jakým jsou řízeny samotné organizace. Nejrozšířenější model řízení je hierarchický, což ale nemotivuje zaměstnance k vysoké angažovanosti. Kvůli tomu organizace plně nevyužívají potenciálu pramenícího z motivovaných zaměstnanců.

Hierarchický model řízení používaný napříč celou veřejnou správou, který striktně rozděluje role a odpovědnosti zaměstnanců na základě toho, na jaké hierarchické úrovni se nalézají, vede k mnoha negativním efektům.

Vědecké experimenty zkoumající motivaci zaměstnanců říkají, že největšími motivátory je pocit vykonávání smysluplné práce, dostatečná autonomie a z ní plynoucí zodpovědnost a mistrovství v tom, co děláme. To značně nekoresponduje se současným způsobem managementu lidí ve veřejné správě. Řadoví pracovníci, kteří mají nejlepší povědomí o poskytování služby, jsou odděleni od strategických rozhodování o směřování organizace, jsou přísně kontrolováni za dílčí úkoly a nemají dostatek prostoru pro kreativní sebevyjádření.

Nově se prosazující modely řízení organizací staví mnohem více na principu autonomie zaměstnanců, sebeřízení a organicky vznikajících vztahů. Procesy a struktury takových organizací daleko lépe odpovídají poznání o motivaci lidí. Jednoduše jim nebrání být aktivní, a tím co nejvíce přispět samotné organizaci.

Organizace veřejné správy podléhají celé řadě pravidel, a proto je změna jejich řízení komplikovanější. Přesto i ve veřejné správě lze výrazně zvýšit pocit smysluplnosti práce, což povede k efektivnějšímu poskytování služeb pro občany.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z:

http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf

Jaká je budoucnost organizací: <https://www.peoplecomm.cz/budoucnost-organizaci>

Co motivuje lidi: <https://www.youtube.com/watch?v=5aH2Ppjpcho&t=233s> a https://www.ted.com/talks/dan_pink_on_motivation

Hospodaření se zdroji

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Přírodní zdroje jsou využívány co nejefektivněji a nejšetrněji tak, aby se minimalizovaly externí náklady, které jejich spotřeba působí

Zajímavost pro Vás:

Víte, že v České republice je recyklováno stále méně než čtvrtina komunálního odpadu? O více než 15 % méně než v průměru Evropské unie.

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Hospodárnost v procesech úřadů

Surovinové zdroje naší planety jsou omezené a způsoby jejich využívání mají výrazné dopady na naši planetu.

Veřejné správa se díky své velikosti podílí významným dílem na spotřebě zdrojů. Myslíte, že i váš úřad by mohl do svého každodenního fungování vnést šetrnější návyky?

Ke snížení energetické náročnosti budovy vašeho úřadu nebo přechodu na ekologičtější způsob vytápění budete potřebovat větší investice. Existují ale oblasti, ve kterých změna k šetrnějšímu chování není podmíněna vysokými investicemi. Příkladem je systém třídění odpadů přímo v úřadech. Zamyslete se, jak probíhá třídění odpadu na vašem úřadu a jak byste k pohodlnému třídění mohli vašim zaměstnancům nejvíce pomoci.

Hlavní problém nešetrného provozu úřadů ale leží někde jinde. V posledních letech se česká veřejná správa pokouší o přechod k tzv. eGovernmentu – použití moderních elektronických technologií v co nejširším spektru služeb veřejné správy. Primárním účelem eGovernmentu jsou dostupnější a přívětivější služby pro občany.

Digitalizace veřejné správy je stejně důležitá i pro fungování uvnitř úřadu. Zavedení skutečné digitalizace povede nejen ke zvýšení efektivity, ale omezí i plýtvání přírodních zdrojů, zejména papíru. Proto je ale nutné začít používat digitální formu úředních dokumentů jako plnohodnotnou a přestat ji dublovat papírovou formou. Úřady často vedle starého papírového systému zavedly i digitální, jenže papírovou formu jaksí zapomněli zrušit. Klienti, tedy občané i zaměstnanci tak používající digitální šablony, které stejně musí nakonec vytisknout na běžný papír.

Informační technologie nabízí velké možnosti, které veřejná správa zatím nevyužívá. Klíčem je změna myšlení, zkrátka, to že se nepřehledný formulář beze změny přenesse na internet, není digitalizace.

Nespotřebovává i váš úřad zbytečné štosy papíru?

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <http://www.statistikaamy.cz/2016/02/statistika-obehoveho-hospodarstvi/>

Jak třídit odpad: <http://www.jaktridit.cz/cz>

Spotřeba papíru v Česku: <http://arnika.org/spotreba-papiru>

Zelená kancelář: <http://umenizit.hnutiduha.cz/prace/zelena-kancelar>

Veřejné finance

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Stabilní veřejné finance podporují hospodářský růst

Zajímavost pro Vás:

Víte, že dluh státního rozpočtu v roce 2016 tvořil 36 % hrubého domácího produktu, což je čtvrtý nejnižší poměr v Evropské unii?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Efektivní veřejné výdaje

Udržitelné rozpočty na všech úrovních veřejné správy jsou pro dlouhodobě zdravé fungování ekonomiky nezbytné. V České republice je na první pohled stav veřejných rozpočtů velice dobrý. Jenže zaměření pouze na příjmovou a výdajovou část rozpočtů nám nedá kompletní obrázek.

V Česku je běžnou praxí zkoumat, kolik výstupů jsme za dané peníze pořídili. Neboli jaká byla nákladová efektivita (můžeme zjistit za pomoci analýzy nákladů a přínosů). Druhým nosným tématem je, zda při správě veřejných prostředků nedošlo k nesrovnalostem anebo dokonce podvodům. To má obecně na starosti audit.

Dalším krokem, ke kterému dosud česká veřejná správa nedošla, by mělo být, zkoumání dopadu investovaných prostředků a odpověď na otázku, zda byl naplněn účel služby z pohledu klienta. V současnosti se bere jako předpoklad, že pořízené výstupy vedou k naplnění služby, a tím pozitivně ovlivňují kvalitu života občanů. To ale často není pravda.

Zpochybněte toto uvažování a přidejte kvalitu života občanů do záznamu příjmů a výdajů ve vašich rozpočtech. K tomu je potřeba dobře definovat účel jednotlivých služeb. To můžete dobře provést, jen když víte, co občané doopravdy chtějí. U prováděných služeb nezapomeňte na jejich vyhodnocení (evaluaci). Zjistěte si, jak jste pomohli občanům zlepšit kvalitu života. Zároveň získáte cenné poznatky, jak službu poskytovat lépe.

Podívejte se na vaše výdaje novou optikou a zjistěte, jaká je jejich efektivita s ohledem na účel. Vynakládali jste efektivně veřejné výdaje?

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tipsgo10&language=en>

Jak nastavit služby orientované na občana:

http://dotaceeu.cz/getmedia/dc63cc6d-e90b-4a9d-924b-f2a9646f8fdb/Toyota_FIN.pdf?width=0&height=0

Jak zjistit potřeby občanů: <http://eknihy.knihovna.cz/static/files/hcd-design-zamereny-na-cloveka.pdf>

Jak přistoupit k evaluacím: <http://www.betterevaluation.org/en>

Zajímavá analýza, jak vstupují evropské fondy do veřejných výdajů:

<http://www.s-f.cz/cs/Fondy-EU/Narodni-organ-pro-koordinaci/Evaluace/Knihovna-evaluaci/Verejne-vydaje-a-fondy-EU-2007%E2%80%932015>

Krajina a ekosystémové služby

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Krajina České republiky je chápána jako komplexní ekosystém, který poskytuje vhodný rámec pro rozvoj lidské společnosti.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že přes kontinuální nárůst v posledních letech tvořil podíl biopotravin a bionápojů v ČR v roce 2015 jen 0,81 % na celkové spotřebě nápojů a potravin?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Objednávání cateringů využívajících lokální biopotraviny

Organizujete konferenci, workshop či jednání a přemýšlíte, jakou cateringovou firmu zajišťující občerstvení vybrat? Řešíte dilema mezi levnějšími a těmi, které využívají lokální biopotraviny? Výběr je samozřejmě jen na vás. Jak byste se ale rozhodovali, kdybyste měli kompletní informace o tom, jaké dopady mají vaše každodenní rozhodnutí na celou planetu?

Ekologické zemědělství je alternativou konvenčního zemědělství. Je založeno na zdravém biologickém koloběhu živin, při kterém zdravá půda plodí zdravé rostliny a díky nim mohou růst zdravá zvířata. Výsledkem jsou zdravé potraviny, které pomáhají lidem uchovat si zdraví, a také zdravá krajina. V ČR je ekologické zemědělství na vzestupu.

Volbou lokálních sezónních biopotravin můžete podpořit české zemědělce a přispět k šetrnému zacházení s českou krajinou. Zároveň také snížíte ekologické dopady způsobené dovážením potravin přes půl zeměkoule.

Catering z lokálních biopotravin je cenově nákladnější. Zkuste proto snížit množství objednaného jídla a tím zamezit depresivním pohledům na jídlo vyhadzované po každém cateringu. Pozitivní efekt to může mít i na bdělost všech přítomných. Využívání cateringů z biopotravin navíc povede k jejich většímu rozšíření a tím následně nižší ceně. Využijte to zároveň pro image vašeho úřadu. Způsob, jakým pohostíte kolegy, má větší dopad na naši krajinu, než se na první pohled zdá!

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: http://eagri.cz/public/web/file/536628/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_v_CR_v_roce_2015.pdf.

Mapa ekologických zemědělců ve Vašem okolí: <https://www.kamprobio.cz/>.

Produkty z Vašeho regionu: <http://www.regionalni-znacky.cz/>.

Fascinující příběh o cestě banánu z pralesa až k Vám: <http://www.storyofbanana.com/cs#intro>.

Jakou uhlíkovou stopu zanechává dovoz jídla do Vašeho obchodu: <http://www.hnutiduha.cz/temata/uhlikova-kalkulacka-o>.

Voda v krajině

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Krajina je adaptována na změnu klimatu a její struktura napomáhá zadržování vody.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že v roce 2016 se v domácnostech na jednoho člověka spotřebovalo průměrně 88 litrů vody denně?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Hospodárné nakládání s vodou

Nedostatek vody se v některých částech světa stává každodenní realitou. A týká se i České republiky. Zejména některé oblasti ČR trpí suchem spojeným se proměnami v distribuci srážek, které vyvolala změna klimatu, a nižší schopností naší krajiny vodu zadržet. Ke zmírnění tohoto fenoménu je potřeba výrazných krajinných opatření, která by pomohla navrátit krajině původní schopnost vodu zadržovat.

Přesto každý z nás může správnými návyky přispět k nižší spotřebě vody. Prvním důležitým krokem je vůbec si uvědomit, že voda je vzácná surovina, která dává život všem organismům na světě, a měli bychom se k ní podle toho chovat.

Ve vašem úřadu můžete kulturu respektu k vodě vybudovat. Vedle dobrého pocitu a snížení provozních nákladů to můžete využít i k politické prezentaci. Zjistěte si zároveň, jak se s vodou hospodaří v ostatních obecních nemovitostech a jestli neexistuje prostor pro celkovou optimalizaci dodávek a zpracování vody ve Vaší obci.

Některá faktická opatření, jak šetřit vodu, jsou známá, např. sprchováním spotřebujete výrazně méně vody než napouštěním vany, jiná již tolik ne, a přesto mají až zarážející dopad na spotřebu vody.

Zejména důležité je včas reagovat na jakékoli úniky vody – kapající kohoutek či protékající splachovač na WC vedou ke ztrátám až stovky litrů denně. To již můžete výrazně pocítit při placení vodného a stočného. V posledních letech se také na trhu rozšiřuje počet chytrých vodoměrů, které zlepšují Vaši kontrolu nad spotřebou vody, zmenšují ztráty vody a rychle reagují na případnou havárii.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: [https://www.mzp.cz/C1257458002FoDC7/cz/news_171130_ZOZP/\\$FILE/ZOZP_2016.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002FoDC7/cz/news_171130_ZOZP/$FILE/ZOZP_2016.pdf).

Interaktivní mapa sucha v ČR pro zemědělce: <http://www.intersucho.cz>.

Tipy, jak můžete šetřit vodou v každodenním životě: <http://www.pvk.cz/vse-o-vode/pitna-voda/spotreba-vody/jak-a-proc-setrit-vodou/>.

Tipy, jak můžete šetřit vodou v každodenním životě: <http://www.vodavdome.cz/40-1-drobnost-jak-doma-setrit-vodu/>.

Péče o půdu

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Půdy jsou chráněny před degradací a potenciál krajiny je v maximální možné míře využíván k zachycování a ukládání uhlíku.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že obsah bioodpadu, který by mohl být přeměněn na kompost, tvoří až 40 % zbytkového komunálního odpadu?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Recyklace bioodpadu – kompostování

Kvalita půdy je klíčová pro zdraví celé krajiny. Skrze kvalitu potravin přímo ovlivňuje i zdraví lidí. Neméně důležitou roli hraje půda i při zadržování vody, suroviny, jejíž úbytek se projevuje i v některých oblastech ČR. Chtěli byste ve vaší obci zabránit degradaci půdy a zároveň výrazně zlepšit situaci v odpadovém hospodářství? Umožněte občanům recyklaci bioodpadu.

Obrovské množství bioodpadu stále vyhazujeme do směsného komunálního odpadu. Téměř polovina každé popelnice by se dala využít jako biologicky rozložitelný odpad. To přináší zbytečné náklady na svoz, skládkování či spalování odpadů. Místo toho můžeme přírodní materiál jednoduše kompostovat.

I vaše obec může výrazně přispět k zdravějšímu životnímu prostředí. Důležité je začít s osvětou, aby si lidé uvědomili, že biologický odpad nepatří do směsného komunálního odpadu. Stejně jako jsme se naučili třídít plast, papíry a sklo, musíme pochopit, že kompostování uleví životnímu prostředí, snižuje náklady na odstraňování směsného odpadu a zároveň vrací půdě potřebné živiny. Osvětu musí doprovázet možnost samotné recyklace, a to i pro občany, kteří nemohou mít osobní kompostér.

Nejlepším krokem je spolupráce s místním zemědělcem. Další možností je zřízení malé obecní kompostárny. Na pokrytí investic do kompostáren je možné využít dotací z evropských fondů.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

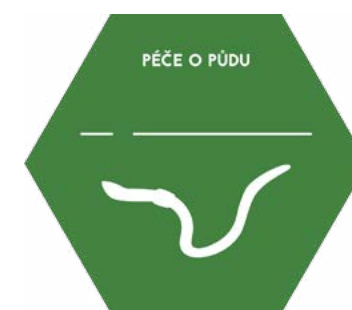
Zajímavost jsme čerpali z: <https://biom.cz/cz/odborne-clanky/nakladani-s-biologicky-rozlozitelnymi-odpady>.

Vše o kompostování: <http://www.kompostuj.cz/>.

Jak zřídit obecní kompostárnu:

http://www.kompostuj.cz/fileadmin/1_Bioodpad_a_kompostovani/Vime_jak/zrizovani_a_provoz%20malych_kompostaren_isbn978-80-87011-34-8.pdf.

Evropské dotace na zřízení Vaší kompostárny: <http://www.opzp.cz/vyzvy/84-vyzva>.

(Sub)urbanizace

V ČR je zajištěn kvalitní urbánní rozvoj a veřejné služby jsou dostupné pro všechny obyvatele.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že MMR podporuje dotacemi vytvoření Územního plánu pro obce? V dotačním titulu Územní plán bylo v letech 2016 a 2017 podpořeno již 228 obcí.

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Územní plánování

Přemýšlíte o rozvoji své obce? Chtěli byste, aby nedocházelo k dalšímu zastavování zemědělské půdy, ale raději k lepšímu využití současné zástavby? Myslíte si, že rozvoj obce by měla být dlouhodobá aktivita přesahující čtyřletý volební cyklus? Nechejte si vypracovat územní plán.

Jestliže územní plán ještě vypracovaný nemáte, nebo ho máte již zastaralý, můžete využít příležitosti vyhlášení dotačního titulu Ministerstva pro místní rozvoj a nechat si jeho zpracování či aktualizaci financovat. Klíčové je, abyste projednání územního plánu udělali dostatečně veřejné a možnost vyjádřit se k návrhu dostala co nejširší sféra lidí. Nezapomeňte na pravidla participace a deliberace – lidé musí mít pocit, že vyjádřit svůj názor má smysl. Širokým projednáním zaručíte větší přijetí územního plánu a snížíte riziko, že by do něj určitá skupina lidí prosadila své zájmy.

Máte již územní plán zpracovaný a cítíte, že pro část vaší obce potřebujete konkrétnější pravidla rozvoje zástavby? Pořídte si regulační plán. Za jeho pomoci můžete v řešené ploše vymezit podrobné podmínky využití včetně veřejně prospěšných staveb a veřejně prospěšných opatření.

Důležité je i propojit územní plán s dlouhodobým strategickým směřováním obce (plánem rozvoje obce). K tomu vám může pomoci strategický plán. I u něj je důležité, aby se vám povedlo do jeho tvorby vtáhnout veřejnost.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Portál územního plánování nabízející metodiky, rady a tipy: <http://portal.uur.cz/>.

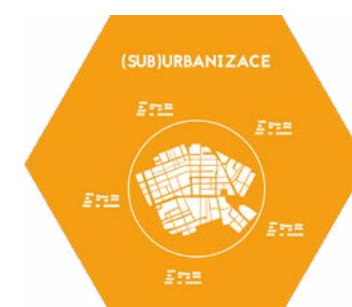
Stavební zákon definující územní plán: <http://portal.uur.cz/pravni-predpisy/stavebni-zakon-a-provadeci-predpisy.asp>.

Kde získat peníze na vypracování územního plánu:

[http://www.mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Narodni-program-Podpora-uzemne-planovacich-cinnosti-obci-\(1\)/](http://www.mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Narodni-program-Podpora-uzemne-planovacich-cinnosti-obci-(1)/).

Seznam podaných žádostí pro lepší přehled o finanční náročnosti vypracování územního plánu:

http://www.mmr.cz/getmedia/f9641846-be61-4aa5-9b08-66dcc06ca936/seznam-podanych_1.pdf?ext=.pdf.

Regionální nerovnosti

V kvalitě života v České republice nejsou výrazné regionální rozdíly.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že v ČR je 6 253 obcí, jejichž průměrná velikost je nejmenší ze všech států OECD?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Spolupráce obcí na poskytování služeb

Odchod lidí v produktivním věku z vesnic a periferních oblastí zvětšuje regionální nerovnosti. Pokles počtu lidí v produktivním věku vede zároveň k tomu, že se nevyplatí provozovat místní služby. Kvůli tomu se snižuje kvalita života pro zbylé občany, což směřuje k dalšímu odlivu lidí. Může se tento jev týkat i vaší obce?

Zjistěte, které služby vašim občanům chybí a proč z obce odcházejí. Potřeby občanů jsou hlavní a mohou se překvapivě lišit od očekávání radnic. Je vaše obec příliš malá na to, aby poptávané služby zvládla efektivně poskytovat? Zkuste se propojit s okolními obcemi a domluvit se na spolupráci při poskytování služeb. Dost možná i tam řeší podobné problémy a společně najdete řešení. Případně se budete v sousední obci moct inspirovat, jak se s domácími problémy vypořádat.

Zjistili jste, že problémem je nedostatek pracovních příležitostí? Promluvte si s podniky či potenciálními podnikateli v okolí o tom, co jim chybí a jakými službami byste jim mohli pomoci. Společně tak můžete přispět k zachování dostatečného počtu pracovních příležitostí v okolí.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20567175/93833271.pdf/883077e4-0060-438a-9b29-f23607742a29?version=1.0> a zároveň z <https://www.oecd.org/eco/surveys/Czech-Republic-2016-overview.pdf>.

Inspirace z projektu na dobrovolné sdílení služeb mezi obcemi:

<http://smocr.cz/cz/nase-projekty/centra-spolecnych-sluzeb-obci/default.aspx>.

Adaptace na změnu klimatu

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Česká města a obce omezily emise skleníkových plynů a adaptovaly se na negativní dopady změny klimatu.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že přes zlepšující se trend je v ČR ve srovnání s EU nadprůměrný počet smrtelných nehod cyklistů? V roce 2014 to bylo v ČR 6,5 usmrčených cyklistů na milion osob, v EU 4,2.

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Podpora cyklistické dopravy

Řešíte dopravní situaci ve vaší obci? Máte problém s kolonami, parkováním nebo znečištěným ovzduším? Jestli ano a zároveň byste měli rádi občany v lepší fyzické i psychické kondici, podporujte cyklistickou dopravu.

Přestože je rekreační cyklistika v ČR určitě na vzestupu, potenciál kola jako každodenního dopravního prostředku ještě zdaleka není vyčerpán. Při srovnání evropských metropolí hlavní město ČR Praha výrazně zaostává. Zatímco v Kodani či Amsterdamu jezdí na kole do práce třetina lidí, v Praze se odhady pohybují mezi 1–2 %. Přitom potenciál cyklistické dopravy je až pětkrát vyšší.

Nejvíce brání většímu využívání kol stres z jízdy v provozu. Ten můžete výrazně snížit vhodně nastavenou cyklistickou infrastrukturou. Cyklistická doprava je samozřejmě jen jedním z prvků dopravní mobility, na kterou je potřeba se dívat ze systémové perspektivy. Komplexním nástrojem je plán dopravní mobility. Při jeho tvorbě dbejte na kvalitní sběr dat a zapojení občanů ve všech fázích. Bez dostatečného využívání občany nemá cyklistická infrastruktura žádnou přidanou hodnotu. Zároveň nezapomeňte doplnit vytvořenou infrastrukturu kampaní informující občany o výhodách cyklistické dopravy pro celou vaši obec!

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z:

https://ec.europa.eu/transport/road_safety/sites/roadsafety/files/pdf/statistics/dacota/bfs20xx_dacota-swov-cyclists.pdf.

O potenciálu cyklistické dopravy v Praze si více přečtete: <https://prahounakole.cz/2014/08/potencial-cyklodopravy-v-praze/>.

Vše o cyklistické dopravě na jednom místě: <http://www.dobramesta.cz/cyklisticka-doprava>.

Jak na plánování dopravní mobility: <http://www.dobramesta.cz/planovani>.

Globální rozvoj

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Česká republika aktivně podporuje udržitelný rozvoj na globální úrovni.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že až 80 % měst využívá mezinárodní partnerskou spolupráci s jinými městy? U obcí je to 20 %. Některá města mají partnerů více, Brno dokonce 16.

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Mezinárodní partnerství měst

Chtěli byste získat zajímavé zkušenosti ze zahraničí, přispět k rozvoji mezinárodní spolupráce a rozšířit obzory vašich občanů? Najděte si partnerské město. Již nějaké máte? Nebojte se jejich řady rozšířit.

Velikou výhodou je, že do partnerství mohou zasáhnout všechny skupiny obyvatel. Nejedná se tedy jen o aktivitu mezi zastupitelstvy obcí, ačkoliv výměna zkušeností o tom, jak podobné výzvy v řízení obce zvládli v jiných zemích, může být velice přínosná. Partnerství může zahrnovat vytváření podnikatelských vztahů, navazování přátelských vazeb a překonávání kulturních předsudků. Jestliže se vám podaří pro partnerství angažovat sousedy, pravděpodobně se začnou aktivně podílet i na každodenním rozvoji celé obce.

Přemýšlíte, kde v rozpočtu nalézt potřebné prostředky? Z evropských fondů (přímo řízených Evropskou komisí) můžete podpořit samotný vznik partnerství. Tím to ale zdaleka nekončí. Oblastí, kde může partnerství fungovat a kde zároveň můžete využít evropské či národní dotace, je mnohem více. Se společenským rozvojem by se Česko mělo čím dál tím více zaměřit i na předávání fungujících praxí do méně rozvinutých států. K tomu můžete využít prostředky České rozvojové agentury.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <http://www.partnerskamesta.cz/o-twinningu/publikace/publikace-soucasne-trendy-v-partnerstvi-mest.aspx>.

Dotace na vznik partnerství na: https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens/funding_en.

Jak si nalézt partnerské město:

<http://www.partnerskamesta.cz/hledate-partnerska-mesta/jak-na-to/jak-najit-partnerske-mesto-ci-obec.aspx>.

Jak si nalézt partnerské město:

<http://www.twinning.org/cs/page/vstupte-do-sv%C4%9Bta-partnersk%C3%A9-spolupr%C3%A1ce-m%C4%9Bst#.Wm8yUa7iaUk>.

Inspirujte se úspěšnými příklady:

<http://www.partnerskamesta.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace/dobra-praxe-zahranicni-rozvojove-spoluprace-obci/default.aspx>.

Demokratičnost vládnutí

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Občané a občanky ČR jsou více zapojeni do rozhodování o věcech veřejných a veřejná politika se na ně orientuje.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že činnosti, které směřují dovnitř úřadu a přímo nepřidávají hodnotu občanovi, mohou v organizacích veřejné správy tvořit až 80 % všech činností?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Zaměření služeb na klienta

Každá práce je služba. Pro kvalitní poskytování služby je klíčové znát svého klienta. Ve většině služeb veřejné správy je klientem občan. Chcete zlepšit služby poskytované ve vaší obci? Vytvořte si kulturu, procesy a chování, které umístí občana do středu zájmu vaší každodenní práce.

Prvním krokem je konkrétně definovat, kdo jsou klienti a co je z jejich pohledu účelem vaší organizace. Pro lepší pochopení potřeb můžete použít interaktivní metody, kdy přímo od klientů získáte podněty (např. Human Centred Design).

Dále zjistěte, jaký máte podíl tzv. dobré a špatné poptávky. Dobrá poptávka představuje činnosti, kterými přímo pomáháte klientovi. Špatná poptávka představuje typicky administrativní činnosti dovnitř úřadu, které ale nepřinášejí vašim klientům žádné výhody. Základním pravidlem je pokusit se minimalizovat špatnou poptávku a věnovat co nejvíce času dobré poptávce.

Klíčovou roli hraje manažerské uvažování při nastavení celého systému. To nesmí být odděleno od pracovníků na přepážkách, kteří poskytují samotnou službu klientům, a do celého systému tak dodávají nepostradatelnou zpětnou vazbu. Důležité je mít na paměti, že poskytování služby se děje v komplexním a dynamickém prostředí, proto je základem úspěchu neustále učení se o vlastních aktivitách. Orientace služeb na klienta nejenom zlepší poskytované služby, zvýší odolnost a flexibilitu organizace, ale také dodá pocit smysluplnosti a zvýší efektivitu vašich pracovníků!

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <https://leancompetency.org/wp-content/uploads/2015/12/Rethinking-Lean-Service.pdf>.

Jak na Human Centred Design: <http://eknihy.knihovna.cz/static/files/hcd-design-zamereny-na-cloveka.pdf>.

Jak přetvořit Vaší organizaci na proklientskou: http://dotaceeu.cz/getmedia/dc63cc6d-e90b-4a9d-924b-f2a9646f8fdb/Toyota_FIN.pdf?width=0&height=0.

Dlouhodobá efektivita vládnutí

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Veřejná politika je tvořena na základě evidence a kvalita vládnutí z hlediska příjemců se zvýšila.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že dobře provedené evaluace prokázaly, že některé sociální programy využívané v USA měly negativní vliv na podpořené osoby? Zkuste si sami odhadnout, které programy fungují a které ne.

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Politika založená na evidenci

Chcete zlepšit kvalitu života obyvatel vaší obce? Ať už se jedná o dlouhodobý program či jednorázový projekt, důležité je, jak k celému procesu přistoupíte? Na základě čeho se budete rozhodovat? Řiďte se evidencí, nejen vlastními pocity!

Hospodařte s veřejnými prostředky, a proto byste měli vědět, že je vynaládáte účelně. Tedy že jejich vynaložení vede k požadovaným cílům. K tomu nejlépe pomůže evaluace (vyhodnocení).

Klíčová fáze nastává ale dávno před tím, než budete moct aktivity vyhodnotit. Je důležité, abyste měli dobře propracovanou logiku projektu, a to i s nejistotou, která je v našem světě všudypřítomná. Aktivity také nemohou být postaveny na mylných předpokladech o lidském chování. Přístup, který je z pohledu úředníka naprosto logický, nemusí odpovídat reálnému chování příjemců.

Je dost pravděpodobné, že stejný problém jako vy řešil již někdo jiný. Proto využijte existující zdroje a vyhněte se zbytečným chybám. Každý program je něčím unikátní. Proto je nejlepším řešením otestování na menším vzorku populace. Díky tomu zjistíte, jestli funguje, a podaří se vám vyřešit problémy, které by vás ani nenapadly, že mohou nastat. V neposlední řadě nezapomeňte váš program vyhodnotit. Přiznání si nejistoty rozhodování na základě evidence může být komplikovanější přístup, ale jediný, kterým můžete doopravdy zlepšovat kvalitu života občanů!

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <https://8000hours.org/articles/can-you-guess/>. Zde se také test.

Jak dělat politiku založenou na evidenci: https://www.nesta.org.uk/sites/default/files/using_research_evidence_for_success_-_a_practice_guide.pdf.

Jak testovat a přizpůsobovat politiku: <http://www.behaviouralinsights.co.uk/publications/test-learn-adapt-developing-public-policy-with-randomised-controlled-trials/>.

Jak přistoupit k evaluacím: <http://www.betterevaluation.org/en>.

Příklad kde hledat existující evidenci: <https://www.campbellcollaboration.org/>.

